

УДК 330.341.1(477)

НАГРОМАДЖЕННЯ КАПІТАЛУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Романишин В.О.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти визначення місця і ролі нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України.

Метою статті є обґрунтування особливостей нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України.

З метою вирішення завдань наукового дослідження у статті застосовано загальнонаукові теоретичні методи: узагальнення, пояснення, групування, схематичного та графічного зображення, а також спеціальні методи наукового пізнання: формально-логічний; порівняння, статистичний.

У статті обґрунтовано соціально-економічну роль інноваційного розвитку національної економіки. Виявлено теоретичні основи формування системи нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України. Досліджено сучасний стан інноваційного розвитку національної економіки. Визначено напрями забезпечення ефективного нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України.

Обґрунтовано, що для формування інноваційної економіки необхідна посилена підтримка на рівні держави і проведення політики активного стимулювання розвитку національної фундаментальної науки, вироблення довготермінових мотивів до розробки і впровадження інновацій.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, капітал, нагромадження капіталу, національна економіка, інноваційний розвиток економіки України.

НАКОПЛЕНИЕ КАПИТАЛА В ОБЕСПЕЧЕНИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Романишин В.О.

Предметом исследования являются теоретические аспекты определения места и роли накопления капитала в обеспечении инновационного развития экономики Украины.

Целью статьи является обоснование особенностей накопления капитала в обеспечении инновационного развития экономики Украины.

Для решения задач научного исследования в статье использованы общенаучные теоретические методы: обобщение, объяснение, группировки схематического и графического изображения, а также специальные методы научного познания: формально-логический; сравнения, статистический.

В статье обоснована социально-экономическая роль инновационного развития национальной экономики. Определены теоретические основы формирования системы накопления капитала в обеспечении инновационного развития экономики Украины. Исследовано современное состояние инновационного развития национальной экономики. Определены направления обеспечения эффективного накопления капитала в обеспечении инновационного развития экономики Украины.

Обосновано, что для формирования инновационной экономики необходима усиленная поддержка на уровне государства и проведения политики активного стимулирования развития национальной фундаментальной науки, выработки долгосрочных мотивов к разработке и внедрению инноваций.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, капитал, накопления капитала, национальная экономика, инновационное развитие экономики Украины.

CAPITAL ACCUMULATION PROVISION IN INNOVATIVELY DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE

Romanyshyn V.O.

The subject of the research is theoretical aspects of determining the place and role of capital accumulation in providing innovative economic development of Ukraine. The purpose of the article is to study features of capital accumulation in innovative development of economy of Ukraine.

In order to meet the challenges of scientific research in general scientific paper the following theoretical methods as generalization, explanation, grouping, schematic & graphical as wells as special methods of scientific knowledge: formal logical; comparison, statistical were used.

It is justified the socio-economic role of innovative development of national economy in the article. It reveals the theoretical principles of the formation of the capital accumulation system in ensuring innovative development of economy of Ukraine. It was investigated the modern condition of innovative development of national economy. It was determined the directions of ensuring effective accumulation of capital in ensuring innovative development of economy of Ukraine.

It was proved that formation of an innovative economy requires enhanced governmental support and active policies to stimulate the development of national fundamental science to create long-term motives for development and implementation of innovations.

Keywords: innovations, innovative development, capital, capital accumulation, national economy, innovative development of economy of Ukraine.

Актуальність теми дослідження. Трансформація економіки України передбачає створення умов для економічного зростання, тісно пов'язаного з накопиченням капіталу і активізацією процесу інноваційного розвитку економіки України. У структурі валового національного накопичення постійно зменшується частка чистого нагромадження, що призводить до уповільнення темпів оновлення основного капіталу і погіршення вікової структури фондів. Тому виникає об'єктивна необхідність посилення державного впливу на процес акумулювання фінансових ресурсів та інвестування їх в реальний сектор економіки.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Інвестиції, інвестиційна та інноваційна діяльність стали об'єктами аналізу таких вчених як: С. А. Бондаренко [2], П. В. Володін [3], В. В. Гурочкіна [4], О. Ф. Овсянюк-Бердадіна [6], І. П. Сидорчук [7], О. В. Тарасова [8] та ін.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретичні аспекти визначення місця і ролі нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України.

Мета дослідження. Метою статті є обґрунтування особливостей нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України.

Завдання дослідження. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

- з'ясувати соціально-економічну роль інноваційного розвитку національної економіки;
- виявити теоретичні основи формування системи нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України;
- дослідити сучасний стан інноваційного розвитку національної економіки;
- обґрунтувати напрями забезпечення ефективного нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України.

Методи. З метою вирішення завдань наукового дослідження в науковій статті застосовано загальнонаукові теоретичні методи: узагальнення, пояснення, групування, класифікації; схематичного та графічного зображення. У процесі вирішення завдань дослідження використано також спеціальні методи наукового пізнання: формально-логічний; порівняння, порівняльного аналізу, статистичний. Опрацювання отриманих даних виконано із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Постановка проблеми. З запровадженням в Україні системи національних рахунків оцінка обсягів і структури інвестицій істотно ускладнилася. Вони подекуди є незрозумілими не лише українським вченим і практикам, а й зарубіжним фахівцям, які звикли до уніфікованої інформації стосовно накопичення капіталу, його норми і структури. Справа в тому, що багато елементів, які відображають склад накопичення, в нашій статистиці ще не розроблені, а окремі позиції вимагають додаткових пояснень і уточнень. Також не приділяється достатньої уваги вивченню нових форм нагромадження капіталу за умов інноваційного розвитку економіки.

Результати дослідження. На сьогодні інноваційний шлях розвитку є невід'ємною або навіть визначальною складовою економічного зростання України. Перспективи розвитку країни у світовому господарстві зумовлені конкурентоспроможністю національної економіки. Поглиблення глобалізаційних процесів, актуалізація конкурентного суперництва, формування конкурентних переваг породжує нові вимоги до державної політики у напрямі підвищення та створення умов забезпечення конкурентоспроможності економічних суб'єктів. Сталий економічний розвиток у довгостроковому періоді насамперед обумовлений впровадженням зарубіжного досвіду інноваційної діяльності високорозвинутих країн, дією чинників, що спрямовані на підтримку освоєння передових досягнень вітчизняної техніки і науки, технології. Інноваційні чинники є визначальними в системі підвищення конкурентоспроможності економіки країни і слугують прискоренню, перманентності інноваційного процесу та розвитку, ефективності функціонування інноваційної системи.

Пошук нових рушійних сил прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки, постало перманентним завданням сьогодення, що пов'язано, насамперед, із вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку. Прояв негативних тенденцій розвитку економіки України свідчить про відсутність системного підходу до управління інноваційним розвитком та процесами. Така ситуація ініціює питання формування інноваційної стратегії на всіх рівнях управління, що постане ефективним інструментом розроблення та втілення системи підвищення конкурентоспроможності економіки країни для стимулювання її інноваційного та соціально-економічного розвитку. Інноваційний розвиток постає єдиною передумовою забезпечення економічної незалежності України, дає змогу подолати разючий розрив із передовими конкурентоспроможними державами. Це обґрунтовує актуальність розроблення теоретичних і методологічних основ формування інноваційних стратегій, врахування чинників, важелів та інструментів підвищення конкурентоспроможності національної економіки, урегулювання процесів інноваційного розвитку.

Потреба переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку зумовлена вичерпанням джерел економічного зростання, зменшенням кількості капіталовкладень у відтворення матеріально-технічного забезпечення та розвиток нових знань, посиленням проблемних завдань, що стосуються збереження інноваційного потенціалу.

Нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України уявляється у вигляді процесу та сукупності дій, спрямованих на трансформацію наукових досягнень у ході інноваційної діяльності, в реально нові товари та послуги в ринковому просторі, що об'єднує матеріальне виробництво і соціальну сферу. Подання нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України у вигляді процесу (рис. 1) передбачає не тільки трансформацію результатів інноваційної діяльності у відповідні товари та послуги, а і своєчасність цих дій, тобто перспективність їх затребуваності суспільством [2, с. 129].

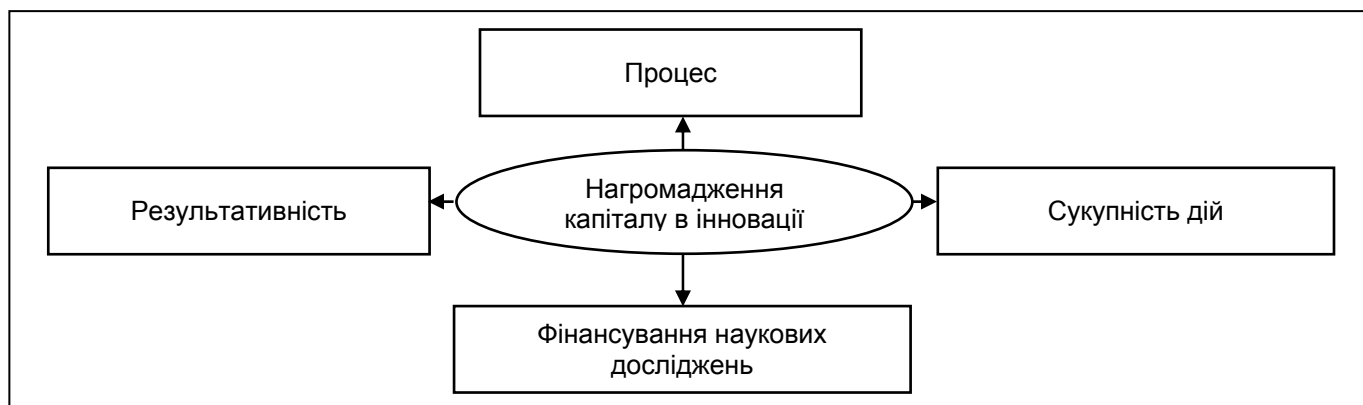

Рисунок 1. Процесний зміст нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України [2, с. 130]

Результативність нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України, крім традиційного збільшення обсягу випуску нової продукції, підвищення її якісних параметрів, стабілізації і зниження ціни, також формує можливість повернення інвестицій в наукові дослідження і продовження їх подальшого фінансування. Комерціалізація слугує каталізатором, який породжує нові сектори в реальному виробництві та соціальній сфері, сприяє всебічній модернізації діючих економічних суб'єктів [3, с. 115].

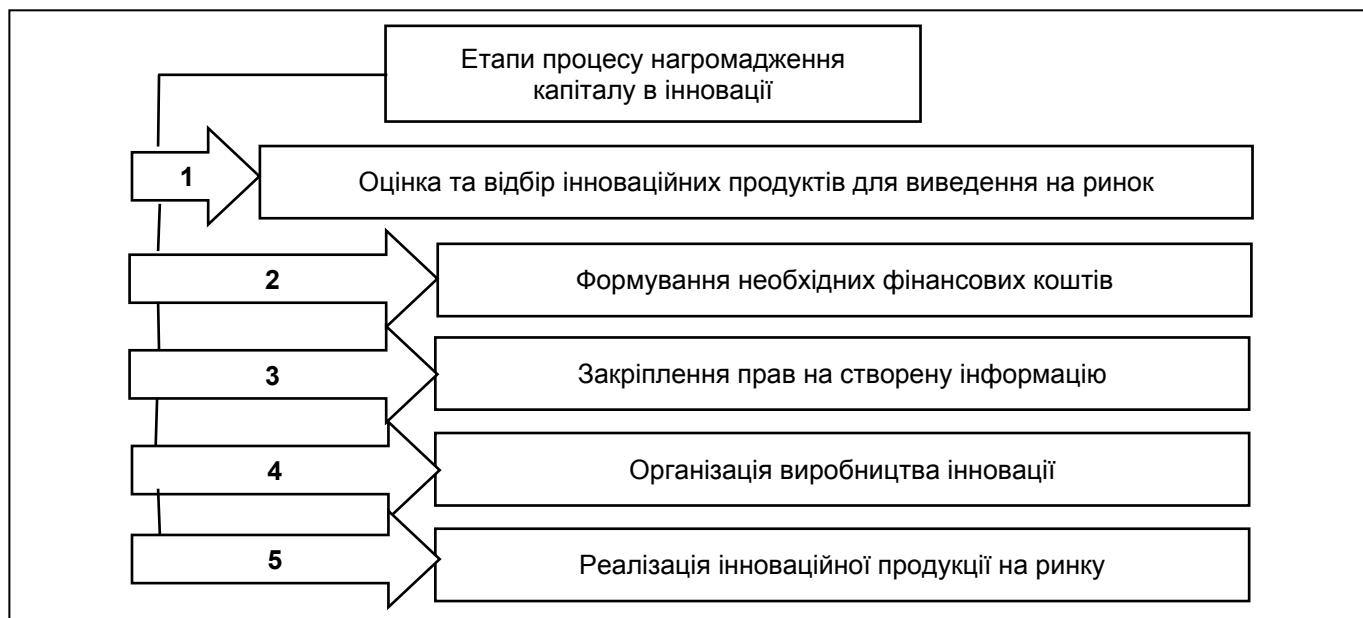

Рисунок 2. Етапи процесу нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України [4, с. 53]

Зокрема, огляд наукової літератури за даним напрямком показав відсутність докладної інформації про етапи процесу нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України та їхній зміст. Більшість авторів наводять узагальнену інформацію щодо кількості, порядку та змісту етапів процесу нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України, причому у різних авторів різна кількість етапів в залежності від того, що вони вкладають в поняття процесу нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України. Вказаний процес включає в себе кілька послідовних етапів (рис. 2).

Всі етапи процесу нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку економіки України відбуваються за допомогою внутрішніх комунікацій, а п'ятий етап – реалізація інноваційної продукції на ринку, відбувається за рахунок зовнішніх комунікацій (реклама, перевезення і т.д.), в результаті чого учасник процесу нагромадження капіталу, що має на це право, отримує дохід.

Кардинальні зміни в умовах функціонування вітчизняних підприємств, які відбулися за останні 20 років і надалі будуть посилюватися внаслідок поглиблення інтеграції України у світовий економічний простір, є неминучими в їхній діяльності, передусім у напрямку узгодження загальної системи менеджменту та організації виробництва з міжнародними стандартами, а також підвищення якості вітчизняної промислової продукції для забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках [7, с. 98].

Загальний обсяг нагромадження капіталу у забезпеченні інноваційного розвитку України у 2015 р. становив 13813,7 млн. грн. або 0,7% ВВП проти 7695,9 млн. грн. (0,5% ВВП) у 2014 р. (рис. 3).

Рисунок 3. Динаміка основних показників нагромадження капіталу у забезпечення інноваційного розвитку України [9]

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 13427,0 млн. грн. Обсяг коштів вітчизняних та іноземних інвесторів становив 132,9 млн. грн., кредитів – 113,7 млн. грн., державного бюджету – 55,1 млн. грн., місцевих бюджетів – 38,4 млн. грн.

Важливим чинником забезпечення інноваційного розвитку і міжнародної конкурентоспроможності України є фінансування освіти і науки, які є недостатніми. Якщо в 1991 році Україна на фінансування науки і техніки використовувала більше 2,4 % ВВП, то у 2005-му – 0,38 %, у 2006-му – 0,4 %, у 2008-му – менше 0,4% ВВП (рис. 4). Водночас розвиток інновацій є важливим чинником забезпечення економічного зростання, модернізації та міжнародної конкурентоспроможності. В складних умовах становлення розвитку вітчизняної ринкової системи, інтеграції України у світовий економічний простір роль інноваційних процесів є об’єктивною, невід’ємною складовою поступового зростання, удосконалення будь-якої економічної системи.

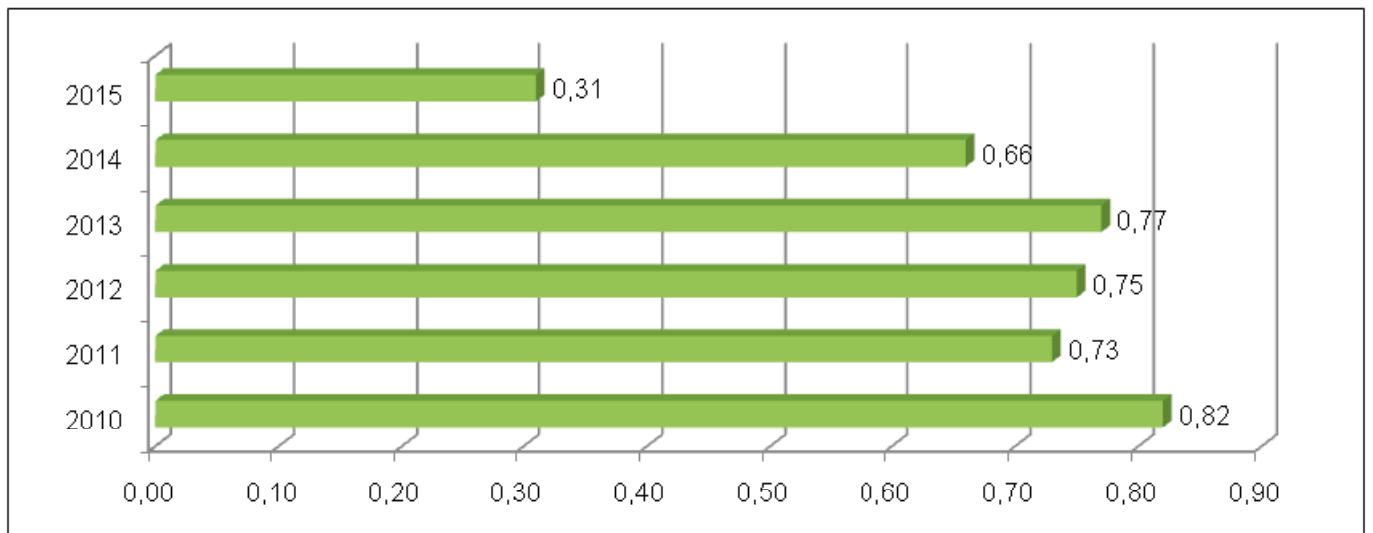

Рисунок 4. Динаміка наукоємності ВВП, % [9]

Інноваційний розвиток розглядається як процес суспільного виробництва, який характеризується збільшенням обсягів виробленої продукції, підвищенням її конкурентоспроможності, що досягається за рахунок активного використання нових знань. Водночас спостерігається низька інноваційна активність вітчизняного бізнесу. Частка підприємств, що впроваджують інновації, у 2015 році склала 12,9 % в порівняно з 2010 р. – 11,5% (рис. 5).

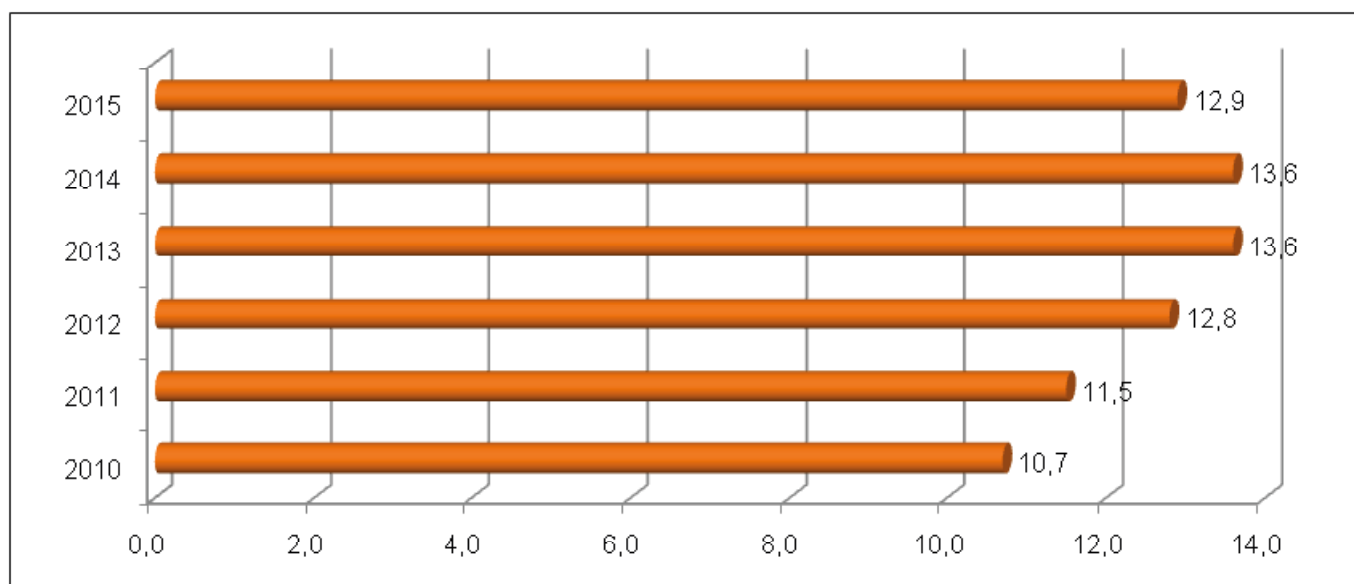

Рисунок 5. Частка вітчизняних підприємств, що впроваджують інновації [9]

Отже, в Україні тільки 6,5 % загального обсягу реалізованої промислової продукції українських виробників мають ознаки інновацій, у той час як в ЄС цей показник сягає 60 %, в Японії – 67 %, у США – 78 %. Ризиком для забезпечення економічної безпеки країни є не лише нарощення тенденції деіндустріалізації національної економіки, а й несформованість нових конкурентних, інноваційних драйверів її розвитку. Акцентування на потенціалі розвитку агросектору та ІТ-секторі не вирішує проблеми зайнятості, ефективного використання наявних ресурсів, забезпечення конкурентоспроможності економіки в умовах переходу на нові технологічні засади розвитку світової економіки [5, с. 109].

В інноваційній економіці економічне зростання відбувається завдяки індивідуалізації процесу виробництва товарів і його споживання, економічна ефективність отримується через максимальну віддачу за найменших витрат у процесі використання обмежених виробничих ресурсів, а економічна свобода проявляється як висока ступінь свободи управління інноваційною підприємницькою діяльністю, працівниками тощо. Оптимальне досягнення економічної забезпеченості (підвищення інноваційного потенціалу завдяки поділу і кооперації праці) та постійне зниження цін на інноваційну продукцію є першочерговими цілями суспільного розвитку та інноваційної економіки. Компоненти формування інноваційної економіки наведені у табл. 1. Інноваційна економіка в регіоні формується під впливом двох основних чинників: створення умов для переходу на інноваційний шлях розвитку, поява мотивацій у суб'єктів ринку для активізації інноваційних процесів.

Таким чином, теорія інноваційної економіки виконує такі головні функції: пізнавальна (націлена на розкриття глибинних законів, явищ і процесів, підґрунтям яких є інновації й інноваційна діяльність, вивчення та роз'яснення процесів, що протікають у сучасних економічних системах); практична (націлена на відображення інтересів суспільства, людства, яке прагне до динамічного та стабільного розвитку, водночас не гарантує досягнення максимально високого рівня добробуту для усіх); методична (виявлення глибинних явищ, що виникають у сферах дослідження теорії інноваційної економіки, яка є фундаментом для значної сукупності економічних наук і комплексу наук, що виникають у процесі конвергенції різних наук з економікою, зокрема економічна філософія, економічна психологія); ідеологічна (реалізується у випадку створення наукового світогляду об'єктивної реальності, інноваційної свідомості усіх економічних суб'єктів, проявляється через виявлення застарілих методів і форм ведення господарської діяльності, виробництва продукції тощо).

У звичайній економічній системі увага зосереджена на виробництві та розподілі суспільного продукту, а сприйняття впливу науково-технічних перетворень здійснюється як революція у продуктивних силах, тобто в техніці, технології й організації виробництва. В інноваційній економіці до зазначених перетворень додаються якісні зміни у сферах обігу і споживання [4, с. 55].

Економічний розвиток країни в умовах глобалізації міцно поєднаний з поліпшенням інвестиційної привабливості для інвесторів, що водночас нерозривно пов'язано із створенням і впровадженням інновацій.

Низький рівень інвестиційної активності, ігнорування необхідності технологічної модернізації, висока зношеність основних засобів і низький рівень їхнього оновлення внаслідок непродуманої амортизаційної та облікової політики є одними із визначальних чинників, що впливають на низьку продуктивність капіталу в Україні.

Для проведення аналізу продуктивності капіталу України здебільшого використовують індексний метод, коли продуктивність капіталу обчислюють співвідношенням темпів зростання ВВП та темпів зростання вартості основних засобів [5, с. 112]. В Україні продуктивність капіталу починаючи з 2003 року поступово зменшувалась. Найменше значення цього показника спостерігалось у 2009 році, що було спричинене світовою фінансовою й економічною кризами. Непродумана урядова політика також зумовила суттєве зниження продуктивності капіталу.

Таблиця 1. Компоненти формування інноваційної економіки [8, с. 39]

Елементи	Обґрунтування елементів формування інноваційної економіки
Ключові поняття	інновація, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, інноваційна система, інноваційна сфера
Ознаки	глобальність; інформаціональність (ефективне використання інформації, що ґрунтується на знаннях); інформаціологічність (гармонійний розвиток суспільства); перманентна інноваційність; необхідність гармонізації інтересів суб'єктів на різних економічних рівнях; відкритість бізнесу; соціальна відповідальність
Цілі	- економічне зростання, економічна ефективність, економічна свобода, постійне зниження цін, економічна забезпеченість; - радикальна трансформація традиційних сфер матеріального виробництва, засобів отримання й оброблення, передавання та виробництва інформації; ускладнення інформаційних потоків і форм комунікацій; технологізація інтелектуальної діяльності; якісні зміни у сферах обігу та споживання; становлення нових людських відносин
Умови формування	насичення інноваційної активності, ефективного механізму інформаційного забезпечення інноваційної діяльності
Засоби	наукові і технологічні знання, інтелектуальний капітал, інформація
Базові системи	інформаційні технології, комп'ютеризовані системи і високі виробничі технології
Функції	пізнавальна, практична, ідеологічна, методична
Індикатори	індекс економічної свободи, рівень розвитку освіти і науки, рівень життя, створення й ефективного втілення у практику інновацій, частка інноваційних підприємств, ефективна інноваційна політика, попит на інновації, розвинена інфраструктура
Чинники, що впливають на формування інноваційної економіки	- зовнішні та внутрішні чинники; - чинники, що націлені на створення умов для зміни напрямів розвитку на інноваційний (створення інноваційної сфери); чинники, що пов'язані із виробленням стимулу у суб'єктів інноваційної підприємницької діяльності до формування, відновлення та розвитку інноваційного потенціалу, втілення ідей, виробництва нововведень (чинники розвитку інноваційного підприємництва)
Особливості	зміна виду діяльності у напрямі створення високотехнологічних товарів; впровадження інновацій, сучасних передових, високих технологій; ухвалення стратегічних, прогресивних рішень для виробництва та дифузії нововведень, а саме: акцент на множинності організаційних структур інноваційної діяльності, інтелектуалізації виробничої діяльності, підвищенні питомої ваги та значення інтелектуальних послуг, створенні новітніх форм задоволення суспільних потреб, виробленні та втіленні політики ресурсозбереження, енергозбереження
Методи пізнання об'єктивної реальності	статистичне спостереження, аналіз, індукція, дедукція, висування і перевірка робочих гіпотез теоретичних аспектів, моделювання економічних процесів, проведення різноманітних експериментів, метод наукової абстракції тощо

Отримані результати обчислень індикаторів продуктивності капіталу засвідчують порівняно низький рівень його продуктивності. Можна зауважити, що кожна гривня, яка була авансована в основні засоби (капітал) впродовж років виробляла незначну кількість копійок валової доданої вартості, які ще й з кожним роком зменшувались (табл. 2), а найвищим рівень індикатора був у 2007 році та цього надто недостатньо для відродження і зростання виробництва.

На кожну гривню амортизаційних відрахувань, тобто спожитого основного капіталу (споживання поточної вартості основних засобів упродовж звітного періоду через зношення), у 2002 р. було відведено 5,32 грн. ВДВ, у 2009 р. – 9,37 грн., у 2014 р. – 6,82 грн. Такі результати засвідчують доволі високий рівень зношення основних засобів [9].

Щодо валового нагромадження основного капіталу (ВНОК) то, циклічні тенденції демонструють непривабливу картину для потенційних інвесторів, оскільки свідчать про досить незначний рівень і низьку якість інвестиційної діяльності підприємств. А згідно обчислень показника відносно 2001 р. продуктивність капіталу на кожну 1 грн., авансовану у ВНОК, починаючи із 2002 р. із значенням 4,03 з кожним роком знижується.

Відсутність дієвих стимулів для інвестування у технологічне переобладнання виробництва призвела до критичного стану основних засобів у таких галузях реального сектору, як транспорт і зв'язок, переробна промисловість, виробництво та розподіл електроенергії. Однак найкритичніша ситуація складається на підприємствах машинобудівної галузі, хімічної та нафтохімічної промисловості, виробництва коксу і продуктів нафтоперероблення [4, с. 56].

В цілому наскрізною проблемою макроекономічного регулювання інвестиційної діяльності є формування і підтримання на оптимальному рівні суспільно необхідної норми накопичення, величина якої повинна відповідати реальним потребам суспільства у інвестиціях. Важливим елементом державного регулювання процесу інвестування в сучасних умовах є визначення ринкового співвідношення попиту і

пропозиції на інвестиційні ресурси з точки зору аналізу об'єктів інвестування, першочерговості їх інвестування з позиції їх ролі в економічній системі, аналіз прибутковості, управління їх надходженнями.

Таблиця 2. Динаміка індикаторів продуктивності капіталу в Україні за період 2002–2015 рр. [9]

Роки	Валова додана вартість (ВДВ), млрд. грн.	Вартість основного капіталу чи засобів (ВОЗ), млн. грн.	Продуктивність капіталу (Зростання ВВП / Зростання ВОЗ)	Споживання основного капіталу (СОК), млн. грн.	Валове нагромадження основного капіталу (ВНОК) у фактичних цінах, млн. грн.	Продуктивність капіталу, грн. / на 1 грн.					Капіталовіддача, грн.	Капіталомісткість, грн.	
						ВДВ/ВОЗ	ВДВ/ВОЗ відносно 2001 року	ВДВ / СОК	ВДВ/СОК відносно 2001 року	ВДВ / ВНОК			ВДВ / ВНОК відносно 2001 року
2002	182,58	915,48	1,90	34303	40211	0,199	0,177	5,32	4,73	4,54	4,03	0,22	4,49
2003	202,54	964,8	2,00	36534	48943	0,21	0,176	5,54	4,64	4,14	3,46	0,23	4,27
2004	245,18	1026,16	2,86	38885	55075	0,239	0,201	6,31	5,31	4,36	3,75	0,26	3,84
2005	313,05	1141,07	2,62	46576	77820	0,274	0,214	6,72	5,23	4,02	3,13	0,3	3,30
2006	388,6	1276,2	2,34	50545	96965	0,305	0,211	7,69	5,33	4,01	2,78	0,35	2,89
2007	484,8	1568,89	1,02	58265	133874	0,309	0,194	8,32	5,23	3,62	2,28	0,35	2,88
2008	656,5	2047,36	1,06	73071	198348	0,321	0,181	8,98	6,06	3,31	1,86	0,35	2,84
2009	824,18	3149,62	0,59	87914	250158	0,262	0,126	9,37	4,53	3,29	1,59	0,3	3,32
2010	796,48	3903,71	-0,16	107204	167644	0,204	0,081	7,43	2,93	4,75	1,88	0,23	4,28
2011	954,16	6648,86	0,26	115338	195927	0,144	0,050	8,27	2,91	4,87	1,71	0,16	6,14
2012	1119,8	7396,95 ¹	2,16	125809	241785	0,151	0,049	8,90	2,87	4,63	1,49	0,18	5,49
2013	1262,16	9148,02	0,39	186295	283116	0,138	0,043	6,78	2,09	4,46	1,37	0,16	6,21
2014	1267,2	10401,32	-0,01	185718	264336	0,12	0,04	6,82	2,1	4,79	1,48	0,14	7,15
2015	1382,72	13752,1	0,33	196090	224327	0,1	0,022	7,05	1,55	6,16	1,36	0,11	8,78

Обсяги інвестицій в основний капітал (капітальних вкладень) передбачають витрати на капітальне будівництво (нове будівництво, технічне переоснащення, реконструкція, розширення діючих підприємств; будівництво об'єктів житлово-цивільного призначення); придбання обладнання та машин без проведення капітального будівництва, використання виробничого інструменту та господарчого інвентарю й інші капітальні роботи та витрати.

Капіталовіддача (відношення обсягів виробленої продукції до вартості основних засобів) вітчизняної економіки є вкрай низькою, за останнє десятиліття скоротилась у 2,5 рази, а капіталомісткість (середній обсяг основного капіталу на 1 грн. виробленої продукції) навпаки зросла більш ніж у 2 рази. Все це вказує на вкрай низьку ефективність використання основного капіталу в економіці України, процесу інвестування в основні засоби, неефективність інвестиційної політики країни [6, с. 120].

Використання інвестицій у державі мотивує до розвитку конкурентоспроможних та економічно ефективних виробників, сприяє забезпеченню потреб підприємств у необхідній матеріально-технічній базі, технології, продукції. Іноземні інвестиції забезпечують інтеграцію будь-якої держави у світову економіку завдяки залученню підприємств до прогресивного виробничого і фінансово-господарчого досвіду, науково-технічній і виробничій співпраці; служать джерелом капіталовкладень, зокрема у формі новітніх засобів виробництва; зумовлюють поширення інновацій, стимулюють до запозичення та імітації інновацій, створених у розвинених країнах; сприяють збільшенню продуктивності праці; підвищенню конкурентоспроможності країни.

Таким чином, основним важелем інноваційного розвитку економіки держави, підвищення конкурентоспроможності підприємств та продукції є зростання обсягу інвестицій. Законодавчі та виконавчі органи держави, наукові організації зосереджують увагу на вирішенні питань ефективності інвестиційного забезпечення стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємств.

Висновки. Отже, для формування інноваційної економіки необхідна посилена підтримка на рівні держави і проведення політики активного стимулювання розвитку національної фундаментальної науки, вироблення довготермінових мотивів до розробки і впровадження інновацій. Державні кошти, які виділяються на наукові дослідження й інноваційну діяльність у більшій частці секторів економіки витрачаються неефективно, наприклад, практично 60% державних грантів на інноваційні розробки не дають очікуваного результату. Державні кошти спрямовуються на вже існуючі проекти, які реалізуються і виконуються в рамках паралельних науково-інноваційних програм і бюджетів, а виділені кошти фактично ідуть на виплату преміальних членам дослідницької групи. У багатьох країнах, що розвиваються, утворився пласт інноваторів-шахраїв, які зайняті освоєнням виділених грантів завдяки формальній адаптації їх до вже введених проектів.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 за № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Бондаренко С. А. Сучасні принципи формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства / С. А. Бондаренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – Випуск 1 (56). – С. 129-136.
3. Володін П. В. Науково-технічний процес як об'єкт соціально-філософського дискусу / П. В. Володін // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2013. – № 52. – С. 115-124.
4. Гурочкіна В. В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту / В. В. Гурочкіна // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2015. – № 5 (21). – С. 51-57.
5. Маркіна І. Конкурентоспроможність національної економіки та стратегія інноваційного розвитку підприємств / І. Маркіна, І. Школа // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2015. – Вип. 52. – С. 107-112.
6. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств: реалії та інструменти забезпечення / О. Ф. Овсянюк-Бердадіна // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. – Том 19. – № 2. – С. 117-121.
7. Сидорчук І. П. Сутність, структура та особливості оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства / І. П. Сидорчук // Економіка і регіон. – 2014. – № 2 (45). – ПолтНТУ. – С. 97-101.
8. Тарасова О. В. Теоретико-методологічні основи інноваційної діяльності підприємств / О. В. Тарасова // Економіка рекламної індустрії. – 2013. – № 1 (13). – С. 37-41.
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Pro innovatsiynu diyal'nist' : Zakon Ukrayiny vid 04.07.2002 za № 40-IV [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Bondarenko S. A. Suchasni pryntsypy formuvannya mekhanizmu innovatsiynoho rozvytku promyslovoho pidpryyemstva / S. A. Bondarenko // Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'. – 2015. – Vypusk 1 (56). – S. 129-136.
3. Volodin P. V. Naukovo-tekhnichnyy protses yak ob"yekt sotsial'no-filosofs'koho dyskusu / P. V. Volodin // Humanitarnyy visnyk ZDIA. – 2013. – № 52. – S. 115-124.
4. Hurochkina V. V. Innovatsiynyy potentsial pidpryyemstva: sutnist' ta systema zakhystu / V. V. Hurochkina // EKONOMIKA: realiyi chasu. – 2015. – № 5 (21). – S. 51-57.
5. Markina I. Konkurentospromozhnist' natsional'noyi ekonomiky ta stratehiya innovatsiynoho rozvytku pidpryyemstv / I. Markina, I. Shkola // Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya ekonomichna. – L'viv : Vyd. tsentr LNU im. Ivana Franka. – 2015. – Vyp. 52. – S. 107-112.
6. Ovsyanyuk-Berdadina O. F. Innovatsiynyy rozvytok vitchyznyanykh pidpryyemstv: realiyi ta instrumenty zabezpechennya / O. F. Ovsyanyuk-Berdadina // Ekonomichnyy analiz: zb. nauk. prats' / Ternopil's'kyy natsional'nyy ekonomichnyy universytet; redkol.: V. A. Deriy (holov. red.) ta in. – Ternopil': Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu «Ekonomichna dumka», 2015. – Tom 19. – № 2. – S. 117-121.
7. Sydorochuk I. P. Sutnist', struktura ta osoblyvosti otsinyuvannya innovatsiynoho potentsialu promyslovoho pidpryyemstva / I. P. Sydorochuk // Ekonomika i rehion. – 2014. – № 2 (45). – PoltNTU. – S. 97-101.
8. Tarasova O. V. Teoretyko-metodolohichni osnovy innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstv / O. V. Tarasova // Ekonomika reklamnoyi industriyi. – 2013. – № 1 (13). – S. 37-41.
9. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua>

ДАНИ ПРО АВТОРА

Романишин Володимир, доцент, кандидат економічних наук кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
03142, м. Київ, проспект Палладіна, буд. 22, кв. 190
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
e-mail: rvolodymyr@ukr.net

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРЕ

Романишин Владимир, доцент, кандидат экономических наук кафедры корпоративных финансов и контроллинга
03142, г. Киев, проспект Палладина, д. 22, кв. 190
ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»
e-mail: rvolodymyr@ukr.net

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Romanyshyn Volodymyr, PhD in Economics, associate Professor of Department of Corporate Finance and Controlling 03142, Ukraine, Kyiv, Prospect Palladina, house 22, apartment 190
Kyiv National Economics University named after Vadym Hetman
e-mail: rvolodymyr@ukr.net

УДК 330

ІННОВАЦІЙНИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Федулова Л.І.

Предмет дослідження - особливості економічних процесів сталого розвитку суб'єктів господарювання на рівні регіонів в умовах здійснення економічних реформ на інноваційній основі.

Метою написання статті є визначення сутності сучасного етапу реалізації концепції сталого економічного розвитку та ролі інноваційного фактора в його забезпеченні на рівні регіонів України з врахуванням особливостей зарубіжного досвіду.

Методологія проведення роботи - положення теорій нового регіоналізму, концепцій сталого розвитку та інноватики – науки і практики управління інноваційними процесами на усіх рівнях економічної системи в умовах мережевої економіки. На основі системного підходу визначено внутрішні та зовнішні причини, що впливають на характер сталого розвитку регіонів України. З використанням методів статистичного аналізу виявлено стан впливу інноваційного фактора на забезпечення сталого розвитку регіонів України. Методами структурування та синтезу обґрунтовано передумови активізації інноваційного розвитку економіки України та розроблено пропозиції щодо посилення ролі інновацій у забезпеченні реалізації цілей сталого розвитку (ЦСР).

Результати роботи - визначено вплив інноваційного фактора на процес досягнення поставлених цілей сталого розвитку регіонів та обґрунтовано проблеми, що вимагають посилення ролі державної регіональної політики.

Висновки - сучасна регіональна економічна політика потребує специфічних, відмінних від традиційної економіки, підходів до визначення і реалізації завдань сталого інноваційного розвитку. Ці особливості в узагальненому вигляді зводяться до упровадження механізмів забезпечення збалансованості зусиль держави і регіонів для отримання максимального результату економічного і соціального розвитку з врахуванням інноваційного фактору.

Ключові слова: сталий розвиток, регіони, інноваційний фактор, регіональна політика, інноваційна діяльність.

ИННОВАЦИОННЫЙ ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Федулова Л.И.

Предмет исследования - особенности экономических процессов устойчивого развития субъектов хозяйствования на уровне регионов в условиях осуществления экономических реформ на инновационной основе.

Целью написания статьи является определение сущности современного этапа реализации концепции устойчивого экономического развития и роли инновационного фактора в его обеспечении на уровне регионов Украины с учетом особенностей зарубежного опыта.

Методология проведения работы - положения теорий нового регионализма, концепций устойчивого развития и инноватики – науки и практики управления инновационными процессами на всех уровнях экономической системы в условиях сетевой экономики. На основе системного подхода определены внутренние и внешние причины, влияющие на характер устойчивого развития регионов Украины. С использованием методов статистического анализа выявлено состояние влияния инновационного фактора на обеспечение устойчивого развития регионов Украины. Методами структурирования и синтеза обоснованы предпосылки активизации инновационного развития экономики Украины и разработаны предложения относительно усиления роли инноваций в обеспечении реализации целей устойчивого развития (ЦУР).

Результаты работы - определено влияние инновационного фактора на процесс достижения поставленных целей устойчивого развития регионов и обоснованы проблемы, требующие усиления роли государственной региональной политики.

Выводы - современная региональная экономическая политика нуждается в специфических, отличных от традиционной экономики, подходов к определению и реализации задач устойчивого инновационного развития. Эти особенности в обобщенном виде сводятся к внедрению мероприятий по обеспечению сбалансированности усилий государства и регионов для получения максимального результата экономического и социального развития с учетом инновационного фактора.